

Nils Göksson i Bovik, död 1801 4/8 i Bovik, 82 år gammal (=född 1719). I hfl född 1738 i mars.

Nils har kortfattat avhandlats i avsnittet om *Nils, son till Ulrika Nilsson i Bovik*. I problemlistan har han hittats som född 1738 14/11 i Valla socken på Tjörn. Det är solklart att det är han, med detta unika namn, även om åldern i db kraftigt överdrivits (borde varit 62 och inte 82, troligen en felläsning av kladdlappen av prästen). Föräldrarna var enligt listan och Tjörns släktforskarens register **Gök Björnsson och Hedvig Larsdotter**. Nils hade en i Bovik gift mycket sannolik syster Gertrud (gift med Arvid Nilsson). Om man letar i det ovan nämnda registret finner man att Gertrud verkligen var syster till Nils och att hennes mor hette Hedvig Jacobsdotter. Problemet kan lösas genom en familjeöversikt:

m. **Gök (Giök, Giöck, Giögg) Björnsson** i Höviksnäs, Valla sn på Tjörn, född i Kil i Valla sn (se nedan), sannolikt död 1771 (ej i db, borta i mtl 1772). Stavas med G i denna artikel, för att ansluta till anfadern Gödick. I olika källor skrivs namnet mest Jök (liksom i registren). Gödick var ett extremt ovanligt namn och nämns inte i standardverk om personnamn.

s. *Bernt*, född 1721 3/11 i Sörby av Gök och Anna som inte gifte sig förrän 1726, nämnd som son i mtl 1742, antogs som enrollerad båtsman efter fadern som avgick pga sjukdom, verkar ha börjat tjänsten före faderns avsked och var på huvudflottan 1741-43 (Hattarnas krig som krävde många båtsmäns närvaro i Stockholmstrakten, av vilka en hel del dog med angivande av datum i den här rullan från 1746 men som inte kom med i db), "nu åt Ostindien med lov" (med enrolleringssedel fick man efter ansökan hålla på med handelssjöfart eller fiskeexpeditioner, men måste vid behov inställa sig till tjänst). Kan ha dött på resan och nämns inte hemma i källorna efter detta.

Gift I 1726 28/12 (båda från Kil) med

h. I **Anna Arvidsdotter**, säkerligen född 1698 24/11 i Kil Västergård som dotter till Arvid Persson (enligt mtl död 1718 – ej i db) och hans första hustru av tre Tora Persdotter, hon sannolikt född i Stora Sörby, då mtl visar att Pers dotter försvann när Arvid kom dit, innan de strax flyttade till Kil. Anna död 1733 27/9, 35 år gammal.

Obs att Arvids dotter Anna och hennes man/trolovade (vigsel först 1726) i fb skrevs i Sörby när sonen Bernt föddes 1721. **Arvid** sannolikt gift I (ovan) 1688 (mtl): **Tora** enligt mtl död 1705-09 (ej i db), gift II 1710 16/10 med **Karin Engelbrektsdotter** från Myggenäs (1667-1711 24/8), gift III 1712 20/2 med **Åsa Björnsdotter** från Orust (1681-1716 30/12). Arvids barn: Per 1689 (enligt db 1751), Börta 1693, Elin 1696 (enligt db 1719), Anna 1698 och Tona 1713 (i db 1741 5/1 Kolleröd, Klövedal sn har det i registret blivit "son Tore Arvidsson, 7 år gammal", men det står i originalet "dotter Tona Arvidsdotter, 27 år och 3 veckor gammal").

I Stora Sörby var sannolikt Per Toresson (1635-95) och Gertrud Persdotter (1638-1718) föräldrar till Tora ovan. Deras son Börge tog över gården efter dem. Se under Anna Börjesdotter nedan. Namnet Berndt förekom i denna släkt. Det uppfattades som en variant av Börge och kom på modet i början av 1700-talet under inflytande av sjöfarten och holländska influenser.

Gift II 1734 24/7 med

h. II **Hedvig Jacobsdotter**, född 1706 15/2 i Nedre Bråland som dotter till Jacob Larsson ohh Gertrud Henningsdotter, vid vigseln från ibm, död 1755 14/2 i Höviksnäs, 50 år gammal

d. *Anna*, född 1735 3/2 i Höviksnäs, död 1739 27/5 ibm

s. *Nils*, född 1738 14/11 ibm, gift i Bovik

d. *Anna*, född 1743 24/10 ibm, död 1751 8/1 ibm

d. *Gertrud*, född 1747 2/12 ibm, gift i Bovik, död 1830 1/10 ibm som den sista att bära namnet Gök som förts vidare i 300 år.

Gift III 1755 24/9 med

h. III **Anna Börjesdotter**, född 1722 4/11 i Stora Sörby som dotter till Börge Persson ohh Kerstin Torkelsdotter, död 1771 3/6 i Höviksnäs, 50 år gammal. Annas far Börge Persson var bror till Tora Persdotter g. m. Arvid Persson. Arvid var far till Göks första hustru. Därför var Gök gift med två kvinnor som var kusiner, möjligen, på grund av stor åldersskillnad, halvkusiner.

Inga barn i detta gifte.

Gertrud Göksdotter föddes 1747 2/12 i Höviksnäs. Modern hette Hedvig Jacobsdotter liksom vid alla andra barns födelse före och efter Nils, då det i fråga om honom står "Larsdotter". Det kan vara ett misstag beroende på att Hedvig var dotter till Jacob Larsson ohh Gertrud Henningsdotter. Det är ju helt uteslutet att Larsdotter skulle vara rätt. I hennes db-anteckning 1755 hänger detta felaktiga Larsdotter envist med, men även där säkert beroende på tankeöverföring från faderns patronymikon.

Vidare utredning

I ett försök att hitta allt som är möjligt om personerna med de egendomliga namnen Gök och Tona har jag gått igenom de oumbärliga (men inte helt felfria) register som finns över Tjörns alla kyrkböcker och skattelängder. Det har då visat sig att det behövs några rättelser och kompletteringar till det man kan hitta via nätet. Här följer min uppfattning om hur det var utifrån registren (ibland kontrollerade med originalet) i kombination med mtl och övriga källor som båtsmansrullorna och riksgälden (där det t.ex. finns en mtl från 1739 under den långa perioden 1742-48 där de saknas i de andra serierna). Den så viktiga fadderanalysen måste också nämnas. Från den tid det rör sig om har man bara skattelängder och enstaka pergamentsbrev att gå efter. Jag har från den dansk-norska tiden före 1658 använt allt som finns bevarat. Domboksforskning hinns inte med här. Sådan kan ge data från långt före det aktuella datum då protokollet skrevs. De första tio svenska åren finns renskrivna och tillgängliga på nätet men ger inte mycket om den här slakten. Jag räknar med att det jag fått fram med min beprövade metod att sammanväga alla bevarade källor (svenska kyrkböcker+mtl och samtliga danska jb+xmtl+länräkenskaper) inte bör kunna motsägas av det som kanske står i domböckerna.

Via nätet kan man hitta renskrivna danska *extraskattemantalslängder* från Tjörn för vissa år. Det går dock inte att bara läsa dem rätt upp och ner. Skatterna togs ut för olika ändamål, ofta vid krig. En del av dem är skrivna efter jordeböckerna. Då får man bara veta huvudmannen på gården och inget om dem som inte var gårdsägare eller arrendatorer. Huvudmannen som nämns ett år kan dessutom ha varit död i flera år, eftersom man inte gitte skriva om dem varje år. En del av längderna motsvarar de senare, svenska, mantalslängderna. Då anges husmän och ibland drängar och andra kategorier av folk på gårdarna. Dessa längder skrevs varje år och är säkrare vid bedömning av när en person dog och ger enligt ovan en fylligare information om folket på en gård.

Det finns också längder över *huvudtionde* (här ibland förkortat HT) för vissa år där. Vad gäller huvudtiondet har man i släktöversikter inte noterat att det bara var vid individens första giftermål i livet som detta tionde betalades. Ofta står det hur det var. T. ex. kan en man ha betalat "för sig". Då

var *hustrun* änka när de gifte sig. Ibland står det att en man betalade "för sin piga". Då var *mannen* änkling. Andra år står det inget om vem som det betalades för. Men avgiften anges och kan användas för en analys av om det var för en eller två personer. Dessutom finns i originalmaterialet längder över så kallad *gårdstaga*. Arrendebönderna på kronogårdarna var ålagda att vid ägarbyte betala förstaårstaga och sedan en lägre avgift vart tredje år. Ofta står det hur stor del man tog och av vem. Detta ger ovärderliga uppgifter om gårdar och släktskap, men det är inte lätt att tolka dem. Jag har läst samtliga dessa från första halvan av 1600-talet och sammanställt resultatet för Häggvall som det gällde då.

Kunskap om de nämnda förhållandena har jag fått genom studier av artiklar om skatter skrivna av experter som Carl Löfving, J. A. Nordström och de gamla norska historikerna. Detta och en sådan här totalgenomgång av bevarade källor har jag arbetat med och övat på i många år via först GLA och sedan mikrofilm, med början i samband med min bok "Havet var vårt liv" (1995) om sjöfartsnäringar på Västra Hisingen från äldsta tid till in på 1700-talet. För några år sedan blev det danska materialet tillgängligt via nätet, och jag har kunnat använda det vid utredning av släkter och personer med hjälp av ett eget register.

Gök Björnsson var född i Kil Östergård (frälse under Sundsby), varför denna gård fick bli utgångspunkt för utredningen. Snart övergick centrum till Häggvall Uppegård och Fjälebro. Göks far Björn Klementsson hade en samtida namne i Mällby men det finns inget uppenbart gemensamt ursprung för dessa släkter. Namnen är normaliserade. Här nedan följer ett resonerande avsnitt. Därefter finns en listad antavla med texter, och sist en översikt i Excel över hur slakten kan ha sett ut i äldsta tid.

m. **Björn Klementsson**, född 1660 i Häggvall Uppegård som son till Klement Björnsson ohh Tona Göksdotter, död 1716 13/12 i Kil Östergård (i mtl 1688 nämns Lars i Kil med 1 son och 2 döttrar, och 1689 har Björn med hustru kommit till, samtidigt som en son till Klement Björnsson i Häggvall har försvunnit från hemgården, dessutom åtskilliga fadderförbindelser och namnligheter mellan gårdarna. Ytterligare förklaring och tolkning av mtl: i mtl för 1689 nämns inte Lars som måste ha fallit för åldersstrecket, men i stället Nils (Larsson); en dräng och en piga, alltså sonen utan namn året innan och den ena kvarvarande Larsdottern).

Gift 1687 (mtl) med

h. **Helga Larsdotter**, född 1663 i Kil Östergård som dotter till Lars Andersson ohh Ingrid Olsdotter, död 1723 5/9 ibm

s. *Olof*, född 1688, död 1761 16/4 i Kil, 73 år gammal

d. *Anna*, född 1693 (textförlust, född mellan 29/6 och 4/8, som en av faddrarna nämns "Tora i Kil", som har blivit Tona i registret – kan inte vara Tona Göksdotter, då hon var död)

d. *Kerstin*, född 1695 2/4, död 1695 7/6 (fel årtal för födseln i registret men rätt för dopet, dessutom säkerligen rätt Kerstin i db, som blev 10 ... gammal. Det skulle då stämma med 10 *veckor*)

s. *Lars*, född 1696 4/8, enrullerad båtsman 1716, med brodern Gök samma år "farit på Gathenhielms karack", gift 1721 20/1 med Anna Sörensdotter från Röds hus på Mjörn och flyttade dit, son Anders född 1721/22 (död 1741 30/12, 18 år gammal men bör ha varit något äldre, änkan Anna nämnd 1736 men hade då bara en dotter i den vanliga mtl, men sedan i Berga och hade 1739 verkligen en son i RG:s längd), dotter Lisbet född 1723 20/10 (alltså postum 10 dagar), Lars död 1723 10/10 (drunknad, seglade omkull på Hakefjorden), i mtl tiggare

s. *Gök*, född 1697/98 (ej i fb, åldern i bm-rullorna ger åldern födelseår 1695 och 1697, och han bör ha fötts i intervallet efter Lars, dock en uppgift hos Tjörns slf utan angiven källa att han skulle ha varit född redan 1691 – teoretiskt klart möjligt mellan Olof 1688 och dottern Anna 1693), enrollerad båtsman 1716, med brodern Lars samma år "farit på Gathenhielms karack" (handelsfartyg), dessutom s. å. "förlorat [enrollerings]sedeln i Dynekilen" (slaget i norra Bohuslän sommaren 1716 där Tordenskjold segrade), avsked 1742 2/11 pga sjukdom och ersattes av sonen Bernt, död 1771 i Höviksnäs (mtl),

d. *Kerstin*, född 1700 21/3, död 1704 20/4

d. *Tona*, född 1703 29/9 (i registret kallad Tora men det beror på en felläsning, dessutom borde det namnmässigt ha fötts en Tona och inte en Tora)

s. *Klement*, född 1708 15/10

Klement Björnsson var gift med **Tona Göksdotter**. De bodde i Häggvall Uppegård, där Tona avled 1691, sannolikt före 21/7, då det första barnbarnet av tre Tona fick hennes namn. I mtl sägs hon ha varit sjuk 1690 och utgammal 1691 (vilket ger det ungefärliga födelseåret 1627, då mtl avser året före och man var skattepliktig t. o. m. 63 års ålder). År 1692 finns så bara en markering för Klement. Det kan betyda att hon var utgammal men också att hon var död, vilket är mera troligt eftersom maken 1693 4/1 gifte om sig med Kerstin Jonsdotter (1641-1720 14/1) från Gälov och flyttade dit, något som källmässigt är belagt men inte verkar ha uppmärksammats i tidigare forskning. Mtl 1692 (daterad 1691 21/12) och 1693 (daterad 1692 22/11) visar helt klart att Klement mellan dessa datum flyttade från Häggvall till Gälov och att det var i samband med vigseln, eller den nära förestående vigseln. Det står att hustrun var "Lämbste" som jag tolkar som förlamad eller i alla fall mycket svag. Det var så att man i mtl ibland skrev in en blivande hustru under trolovnings- och lysningstiden, och Kerstin var också sjuklig/vanför så länge Klement levde. Uppgiften i mtl 1693 måste alltså avse andra hustrun. I mtl ser det ut som om Kerstin tidigare varit gift med en Arvid som nämns med hustru i Gälov fr. o. m. 1685 och sannolikt som son till änkan Karin markerad året innan. Arvids hustru i mtl 1688 sägs vara vanför (jfr lämbste ovan) och Karin under barnen. Karin var sannolikt änka efter Jon Andersson som nämns som sjuklig t. o. m. mtl 1675, och hon står för gården fr. o. m. nästa bevarade längd 1680. Jon i Gälov nämns i den första mtl 1669. Karin bör med tanke på Kerstins mor i db ha varit Jons andra hustru.

Kerstin gifte sedan om sig 1702 24/5 med Helge Olsson från Prästgården och står i mtl 1703 med vanlig markering för beskattad hustru. Helge nämns med hustru i mtl 1720, varvid det står att förra hustrun var död. Han hade alltså snabbt gift om sig (1720 28/8, med sin piga Gunnela Helgesdotter ibm). Helge som var s. k. giftingsman i Gälov fick maka på sig när Klements son Lars från första giftet fick företräde. Detta framgår av mtl 1721. Helge och Gunnela flyttade då till Häggvall Uppegård och fick några barn. Gunnela dog 1729 (mtl 1730) men db fragmentarisk. Åter med hustru i mtl 1731. Detta blev ett långt äktenskap som gick i flera led. Helge blev omgift med en Anna Olsdotter (1704-81 5/10) som efter hans död 1739 19/11 fick mannen Per Olsson från Kibbene i Stenkyrka sn (1742 30/5, vigseln även noterad i mtl 1742). Med dem slutade det 120 år långa äktenskapet.

Tona Göksdotter

Av norska Tone, i sin tur av Antonia, ibland stavat "Tånna" som väl pekar mot hur namnet uttalades: sannolikt Tønna. Detta i analogi med Antonius som i skriftspråk blev Tønnes (uttal Tønnes, dock

möjligen ändå med ett ö, då det finns ett hus i Öckerö hembygdsgård som heter Töns-Annas, med ett n och ett riktigt ö). Tona kallades troligen på bohusmål "Jögens Tônna".

Det är inte lätt att få fram hur det förhöll sig med de två samtida Tona Göksdotter på Tjörn. I översikten på nätet sägs att Tona Göksdotter i Häggvall i enlighet med hennes dödsnotis var dotter till Gök Arvidsson i Uppegården ohh Karin Trulsdotter i Övergården (dotter till Truls Helgesson) och var född efter 1632, samt död 1686. Med tanke på släktens fortsatta boende i Häggvall är det väl säkert att denna Tona och föräldrarna är riktig. Men det finns en del att korrigera, t.ex. Tonas ålder och dödsdatum.

Den andra Tona dog i oangiven gård i Klövedal sn 1700 5/2, 70 år gammal, alltså född 1630, och var enligt db dotter till Gök Hansson ohh Olug Bengtsdotter i Fjälebro, Valla sn ("Tånna Göcksdåtter", "Göck Hansson", "Ollu Bentsdåtter"). Det är omöjligt att via registren hitta var hon bodde och vem maken var (om hon var gift). Inte heller mtl med mellan 1700 och 1701 nyblivna änklingar i Klövedal sn har resulterat. Namnet Tona förekommer inte mer i Klövedals kyrkboksregister. Vi får lämna henne, men man kan förmoda att de båda Tona och deras fäder var nära släkt, troligen att fäderna var kusiner.

I *Fjälebro* nämns i jb 1568-81 en **Giödick** (Giöddich, Giörk) som kan vara gemensam stamfar för de här studerade personerna. Det är mycket som talar för att det är dennes namn som senare förkortats till Giöck/Gök. Då är namnet Gök inte direkt härlett från en Joakim eller Jacob. Det är inte heller något som har med fågeln gök att göra (det har spekulerats i samband med Göksäter på Orust). Gödick är ett extremt ovanligt namn som man förgäves letar efter i Otterbjörks och Brattös namnböcker och som bara ger två träffar vid nätsökning (en i Finland och en som efternamn i en släkt i bruksbygderna i Värmland som verkar ha inkommit från Tyskland, båda samtida med de här). Det är i Bohuslän strikt begränsat till denna släkt. Man ser i källorna hur Gödick övergick till det förkortade Giöck, senare Jök. Denna övergång ses t. o. m. i fråga om en person, Gök Arvidsson i Häggvall som tidigt skrevs Giödick men senare Giöck. Det fanns en kvinnlig motsvarighet; Giöka ("Giöga"), i registret normaliserat till "Jöja", men det finns inget sådant namn i sig, och gi uttalades j men g hårt före hård vokal. Det tillhörde en kvinna som levde 1638 och var dotter till en Torbjörn och hustru till en Per Anundsson (dotter Gertrud död 1718 31/3, 80 år gammal). Denna kunskap gör att man, förutom genom förnamnet som kunde haft både med Häggvall och Fjälebro att göra, kan koppla henne mera precis till Häggvall där en Torbjörn betalade förstataga 1638/39 efter sin svärfar som var gammal och sjuk. "Giöga" är nog en form som visar hur det uttalades på den bohuslänska dialekten, där k blev g. Giöck/Jök uttalades troligen också med ett g på slutet (och säkert i folkmun i bestämd form).

Gödick i Fjälebro (skattegård) ersätts 1585/86 av en Olof som nämns i jb och extraskattemantal åtminstone t. o. m. 1622/23, då möjligen identisk med den det året nämnde Olof Hansson. Under perioden 1568 till in på 1600-talet var det en Peder som stod för den andra gården. En sannolik sonson eller dotterson till Gödick var den "Giörk" (ett r där, men senare c) som ses 1615 (listan över skatt på odelsjord), samma år som en Anna Hans nämns i en annan längd, liksom 1616/17. Man kan då ana sig till att antingen *Hans* eller hans *hustru Anna* var barn till Gödick 1568-81, och att de fick en son *Gök Hansson* som blev far till Tona från Fjälebro. Gök Hansson nämns i skattelängderna bara med förnamnet till och med 1639, därefter en Nils. Men i kopskatten 1645 (=alla över 15 års ålder) lever Gök ännu och har hustru, son och dotter (=Tona). Övriga då i Fjälebro Jacob, Carl och Nils. I en längd från 1657/58 ("quegskatt" eller boskapsskatt) var det Jacob och Carl som stod för de två Fjälebro-gårdarna.

Gök/Giök i *Häggvall* ("castellegods") hittar man första gången i en skattelängd från 1629, efter Arvid (som sist nämns 1628). Gök försvinner under år 1636 (x-mtl) och ersätts av en Jacob. Någon forskare har, som visas på nätet, fått fram att Gök i Häggvall dog tidigt och att änkan gifte om sig med en *Måns Andersson*. De fick en son Gök, vilkens namn kom från moderns förste man. *Gök Månsson* dog 1718 16/2, 79 år, 4 mån och 18 dagar gammal (=född i slutet av september 1638). Det stämmer till synes bra. Jag har hittat en Måns i Häggvall som husman 1636 (men kan ha levt på gården tidigare). Nästa gång namnet Måns nämns i Häggvall är våren 1641, efter Jacob (troligen Arvidsson nedan). Det är troligtvis samma person. De flesta åren nämns inte husmännen, så Måns har säkert levt som gift i Häggvall tills han kom in på själva gården efter Jacob. Gök bör ha dött 1636 för att den postume styvsonen Gök Månsson skall ha hunnit födas 1638. Det stämmer helt med x-mtl. I kopskatten 1645 har Måns en dotter över 15 år gammal, alltså född senast 1630, vilket måste betyda styvdotter; Tona Göksdotter.

Gök i Häggvall kallas "Gök Arvidsson" i dottern Tonas dödsnotis. Då är det ju inte fel att sätta honom som son till Arvid skräddare i Häggvall. Jag har hittat Arvid i x-mtl först 1610/11 (dessa finns inte tidigare), och sist 1628. Han kan ha varit vuxen skattebetalare och gift tidigare än 1610/11: i en längd från 1626 kan man se en Jacob Arvidsson som husman ("som sår och plöjer med bonden"), sannolikt en son till denne Arvid och född något av de allra första åren av 1600-talet. Och i jb ser man att det var så: i en jb 1604/05 nämns Arvid allra första gången. Arvids beräknade livslängd och det ovanliga namnet Gök gör det frestande att sätta honom som son till Gödick i Fjälebro.

Gök Arvidssons hustru Karin skall ha varit dotter till Truls i Häggvall, nämnd i x-mtl fr.o.m. 1610/11 t.o.m. 1640. Då ser han ju ut att vara jämnårig med Arvid. Före 1610 har vi Jens, Jacob och Helge i de tre gårdarna i Häggvall; Helge 1568-1601, de andra från 1580/81. Det är svårt att där säkert se vilken av gårdarna som Truls hörde till. Men om man studerar S:t Hans dags leding 1601/02 och 1604/05 får man följande bild:

1601/02	1604/05
Helge -----	Truls
Jacob -----	Olof
Jens -----	Arvid

Truls ("Trogels" som det stavades då) nämns alltså redan från jb 1604/05. Och han verkar ha haft samma gård som Helge före honom. Efter detta har jag letat vidare och fått fram en möjlig antavla och en översikt i Excel över de tidigaste generationerna.